

Claus per al nou desenvolupament dels serveis socials

Fernando Fantova¹

En acabar un seminari-taller que duia per títol 'Claus per al nou desenvolupament dels serveis socials' dins de la 16ª Escola d'Estiu de Serveis Socials de la Diputació de Barcelona, el grup de persones participants vam decidir elaborar i difondre aquest breu document per tal de compartir les nostres reflexions amb altres persones relacionades amb els serveis socials.

Tenim la percepció que estem en un moment especial de canvi en els serveis socials del nostre país. La societat a què es deuen els serveis socials s'està transformant de forma ràpida i intensa i, al mateix temps, estan en curs modificacions importants del marc normatiu en què ens movem.

Sentim clarament que les persones que treballem en els serveis socials estem vivint aquest moment amb expectatives i il·lusió. També capacitat i disposició per aprofitar aquesta oportunitat històrica que pot portar-nos, en pocs anys, a una realitat substancialment millor dels nostres serveis socials, en resposta a les necessitats i aspiracions de la ciutadania.

Segons l'anàlisi que hem compartit en aquest seminari-taller, els serveis socials s'estan configurant com una de les branques principals de l'acció pro benestar social. Entenem que, igual que les altres branques (sanitària, educativa...), aquesta té com a referència positiva un tipus de necessitat que pot presentar qualsevol persona o un bé desitjable per tota la ciutadania. En el cas dels serveis socials, entenem que aquest bé es trobaria ajustant l'autonomia personal i la integració comunitària.

En la mateixa mesura en què els serveis socials es veuen orientats a la recerca de l'autonomia i la integració, som conscients que el valor afegit principal que porten els serveis socials està en les prestacions i activitats de caràcter tècnic i relacional. Per això, altres prestacions o activitats (de caràcter material o econòmic) es van comprenent, en general, com a secundàries.

En la mesura en què la branca dels serveis socials s'entén com una més, dirigida a totes les persones, es relaciona, cada cop més, d'igual a igual, amb la resta de branques o pilars dels sistemes de benestar. I des d'aquest treball transversal i en xarxa, els serveis socials contribueixen, també, al fet que totes i cadascuna de les branques o sistemes, totes i cadascuna de les polítiques sectorials (habitatge, treball, garantia d'ingressos, educació, sanitat, justícia...) assumeixin la seva responsabilitat amb totes les persones, sense que sigui acceptable cap discriminació o exclusió.

¹ Consultor independent en els àmbits de la política, la gestió i la intervenció social. Coordinador del grup de treball creador d'aquest escrit.

Afortunadament, en els serveis socials està passant el temps dels *todòlegs* i *todòlogues*. Estem superant aquest moviment pendular entre l'omnipotència i la impotència que ens ha caracteritzat en altres èpoques. I estem trobant el nostre lloc, la nostra escomesa, la nostra especificitat, la nostra aportació: ni millor ni pitjor, ni major ni menor, que les de les altres branques o sistemes orientats al benestar social.

Com en qualsevol àmbit rellevant de l'activitat humana, en el dels serveis socials operen el sector públic, l'empresa de mercat i la iniciativa social. En aquest moment, però, ens trobem en un moment en què entenem que resulta primordial el fet de refermar i d'enfortir la responsabilitat pública en matèria de serveis socials.

És, sens dubte, l'hora de la garantia del dret individual subjectiu als serveis socials i de l'estructuració de veritables sistemes públics de serveis socials universals i inclusius. Els sistemes de serveis socials de garantia pública, com a quart pilar dels sistema de benestar, són en aquest moment l'eina principal que necessiten les nostres societats per a la seva cohesió social, precisament pel tipus de canvis demogràfics, familiars, comunitaris i culturals que estan vivint.

Sentim que els serveis socials que ens calen han de ser capaços de treballar tant en clau individual com familiar. I, al seu torn, han de poder promoure el suport comunitari per a les persones i l'autonomia i l'empoderament individual. Al mateix temps, han d'autoafirmar-se com a serveis socials i treballar transversalment amb la resta de xarxes... Han de combinar la garantia pública amb la incorporació de l'aportació participativa i solidària del tercer sector...

D'altra banda, els canvis normatius que venen, no només van destinats a oferir garanties a la ciutadania, sinó que contribuiran a una reorganització dels serveis socials que, per la seva història, apareixen, amb freqüència, excessivament atomitzats, fragmentats, desarticulats... En el marc d'aquesta reorganització apostem, especialment, per un enfortiment de l'atenció primària i generalista, sense detriment de l'especialització necessària pròpia de qualsevol activitat complexa com és la dels serveis socials.

Apostem per la investigació, la innovació i el desenvolupament tècnic en serveis socials i, al mateix temps, per l'estandardització i protocol·lització d'aquells processos que siguin a bastament decantats i validats. Estem col·laborant en aquesta tasca tècnica i ho hem de fer, cada cop més, des de les més diverses disciplines i professions relacionades amb els serveis socials, construint un llenguatge comú i un patrimoni tècnic compartit. Hem de seguir avançant en el rigor metodològic, en el diagnòstic objectiu, en l'avaluació d'impacte, en el registre de la informació... Les activitats de gestió del coneixement han d'estar integrades com una part més de les nostres agendes.

Ens alegrem, també, que com més va, més persones hi ha als partits polítics que s'interessen pels serveis socials i perquè les àrees de serveis socials es considerin, cada cop més, com a estratègiques en les institucions i polítiques públiques. Aquest fet contribueix a la visibilitat i a l'afecte que la ciutadania té dels serveis socials.

Estem, per tant, en un moment de canvi, d'universalització, de normalització, de professionalització... I, al mateix temps, no volem perdre la flexibilitat, la frescor, l'empatia, el compromís amb les persones més vulnerables. Ens alegrem d'haver tingut l'oportunitat de participar en aquest Escola d'Estiu i reivindicuem la necessitat de fòrums que ens ajudin a seguir construint xarxes, estratègies i consensos. Ens calen espais per tenir cura de nosaltres mateixos, moments de supervisió tècnica, espais per recuperar la connexió amb allò realment important, amb allò profund del que fem...

Per acabar, us emplacem i us convidem a donar tota la difusió que considereu oportuna en aquest document.

Barcelona, 6 de juliol de 2007